

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

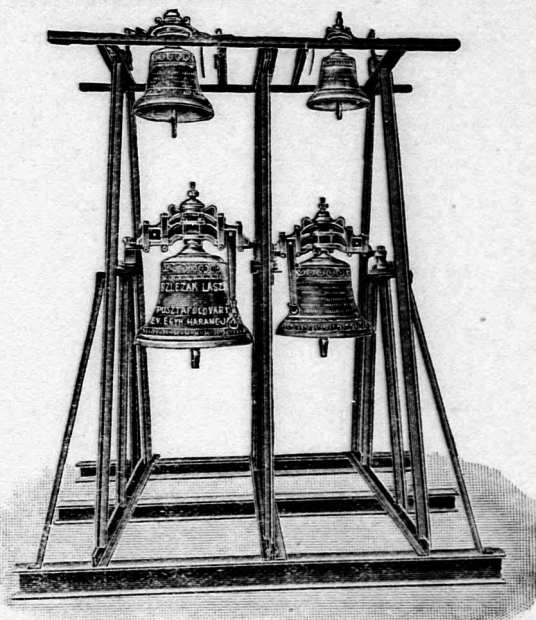
Bur villamos vasut-
órház megállóhely. Budapest, VI., Frangepán-u.
1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve. 77. szám. (Saját házában)

Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes
egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban
ujjonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó haran-
gokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg-
szébb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta
csengő hanggal. Minden harang hangja előre hatá-
roztatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak
bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelsze-
reléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár
kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban
a ceglédi, bölcskei, zilahi, ráckevei, erzsébetfalvai,
nyirmártonfalvai, makádi, veresegyházai, zólyomi,
székelyudvarhelyi, kevácshidai, kiscsányoszrói, ka-
tádfai, rimakokovai stb. református egyház nagy-
harangjait öntötte és vasállványokra helyezte, jelenleg
önti a szentesi református egyház nagyharangjait.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a
helyszínére saját költségen utazik.

Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang.
egyház részére készültek, méltóságos Balla Mi-
hály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

Toronyórákat

gyárt minden nagyságban,
elsőrendű modern kivitel-
ben, sok évi jótállással a

**Villamosóra- és
toronyóragyár**

Budapest, Szív-utca 32.

Budapest székesfőváros szerződéses torony-
órássai. Több aranyéremmel kitüntetett. Költ-
ségvetés díjtalan. Előnyös fizetési feltételek.

Kunz József és Tsa

cs. és kir. udvari száll. kir. kiváltságos nagykereskedők

Budapest, V., Deák Ferenc-u. és Bécsi-u. sarok.

Vászon, asztalnemű, női és
uri divat-cikkek, menyasz-
szonyi kolengye, uri és női
fehéreneműek, gyermekruha,
szőnyeg, függöny, magyar házi-
ipari cikkek nagy áruháza.

Háborús és theologiai ujdonságok.

Egyházi beszédek az 1914. évi világháború idején.
Függelékül néhány közönséges egyházi beszéd és imádság.
Irta: **Kiss József.** — Ára 3 kor. 40 fill.

Karácsonyi és évfordulói beszédek és imádságok háborús időben.

Templomi használatra. Irta: **Fülöp József.** Ára 1 K 60 fill.

Hétköznapi templomi imádságok, tekintettel a háborúra és a téli évszakra. Irta: **Harsányi Pál.** Ára 50 fill.

Krisztus minden mindenekben. — V-ik kötet.
Egyházi beszédek. Irta: **Mindszenti Imre.** Ára 2 korona.

Portóra 1—1 könyvre 10—10 fillér beküldését kérjük.

Háborús imádságos könyvecskék.

Irta: **CSIKY LAJOS,** a Ferencz József-rend lovagja, nyug. theol. akad. tanár.

ISTENÉRT, HAZÁÉRT, KIRÁLYÉRT. Imádságok a hadbavonuló és már a harcúterén küzdő katonák számára.

ISTENRE BÍZOM MAGAMAT. Sebesült és beteg katonák elmékedése és imádságai.

A szeretet Istenének nevében. Elméked. és imádságok hadrakelt atyánkfiaiért. Családi és magánhasználatra.

Petőfi legszebb harci költeményei. Összeállította: **KARDOS ALBERT dr.**

A fenti 4 könyvecske bármelyikének bolti ára vegyesen is:

1 drb	100 drb	500 drb vételénél
20 fillér	15 fillér	14 fillér

Kaphatók: **HEGEDÜS és SÁNDOR**
prot. irodalmi könyvkiadóhivatalában **DEBRECENBEN.**

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár
Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 467 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyetnekkkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokaköltségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagyéremmel kitüntetve.

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 467 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyetnekkkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokaköltségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagyéremmel kitüntetve.

A tisztelendő lelkész és tanár urak figyelmébe.

Elegáns, tartós minőségű, modern szabású **őszi és téli fiú- és leányka-ruhákat** szolid áron vásárolhatjuk az előnyösen ismert

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari és kamarai szállító férfi-, fiú- és leánykaruha telepénél
Debreczen, Piac-utca 51., Főpostával szemben.

* Árjegyzék kívánatra díjtalanul küldetik. *

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

MÁRK ENDRE

udvari tanácsos, Debrecen sz. kir. város polgármestere,

Valahányszor viharos idők villámos felhői szálltak Debrecen városa fölött, mindannyiszor *vaskezű* főbíró vagy polgármester állott a város kormányrudjához. Aki régi idők történetének ismerője, tudja ezt. A török dúlás, kuruc háboru, a francia forradalom harcos ideje mindig meghozta a maga Vigkedvű Mihályát, Dobozi Istvánát, Domokos Lajosát. A debreceni néplélek mindig megérezte, hogy a viharos idők keménykezű kormányost kívánnak.

Ma egy világháboru irtózatossága rengései rázzák a művelt világot. Hála vitéz hadseregünk csodálatos hősiességének, mi alig érezünk belőle valamit. A közvetlen kár kevésbé, inkább az izgalmak forró szele s a gyász zsidbasztó komorsága jut el hozzánk. Debrecen népe mégis érzi a nagy idők járását és ősei példájára ismét *vaskezű* férfit állít a kormányrudhoz: *Márk Endrét*.

Polgártársai egyhangu lelkesedése juttatta a polgármesteri székbe. Ha más nem volna is, ez elegendő bizonyítéka arravalóságának. Veszély idején a néplélek a legarravalóbbat választja vezérének s a néplélek ösztöne csalhatatlan.

Közéleti pályája itt folyt le s élete nyitott könyv minden debreceni ember előtt. Egyénisége markáns vonásokkal, állandó, biztos körvonalakkal áll előttünk. S épen, mert ez így van, rajzolhatjuk meg előre, mit várhat Debrecen városa az ő hivatalba lépésétől. Mert Márk Endre nem lesz más, mint aki volt. Az ilyen acéljellemek nem idomulnak új meg új mintákhoz.

Jellemének alapvonása a kimerithetetlen munkabírással és mindig tette kész cselekvő képességgel. Beszélni nem szereti sokat. Ha lelkében megérlelődött valami s a módokat is kikereszte, nem habozik, hanem haladéktalanul hozzá fog a kivitelhez. Nagy érték ez olyan időben, mikor a város nagy alkotások sürgős kivitelének küszöbén áll.

Minden tettét városának önzetlen, forró szeretete vezérli. A polgármesterség neki nem emelkedés, hanem áldozat. Anyagi áldozat is, de megmondás az élet sok apró kényelméről, melyről az ember nem szívesen mond le.

A kötelességtudás fanatikusa. Nem azok közül a vezérek közül való, akik azt mondják: előre, s maguk hátul maradnak, hanem akiknek jel-

szava: utánam, s maguk mennek a roham élén. Az erős munkában ő maga adja a jó példát tisztikarának. Magától is, munkatársaitól is megköveteli a kötelesség pontos teljesítését. És ez a legjobb biztosíték arra, hogy a városháza szorgos munka tanyája lesz ezentul.

De ez a szigorúsága sohasem zordon. Minden tettében szóhoz jut szíve jósága is. Szigorúságába belevegyíti érző szíve melegét, mely már eddig is annyi könnyebülést hozott a szegények, nyomorultak s elhagyatottaknak és melyre ezentul meg inkább számíthatnak azok, akiket magukra hagyott a sors és legázolt a szerencsétlenség.

Mélyen vallásos ember. Ez nála nem magára vett külsőség, hanem lelke mélyéből fakadó benső érzés, melyet a szülei ház, az egyszerű református papi család köre oltott belé, a kollégiumi diákevek környezete ápolt s nevelt nagyra. Erős református mivolta azonban sohasem akadályozza meg abban, hogy más felekezetek kulturértékét föl ne ismerje s meg ne becsülje.

A kálvinista jellem mindig egyszerű, puritán. Márk Endre is ilyen viseletében, beszédében, tetteiben. Ám ahol mint a város képviselője lép fel, éreztetni tudja azt, hogy egy nagyra hivatott város első polgára, akinek nem személye, hanem városa érdekében a megfelelő tisztelet kijár.

Az ilyen fellépéshez szükséges tekintélyét nem új hivatalának méltósága hozta meg. Régen birtokában van. A nagyközönség előtt jól ismert közéleti működése, kormánykörökben önzetlen, önérzetes egyénisége hozta meg számára. Ez a személyes tekintély a város közügyeinek még

nagy hasznára lesz akkor, mikor a rá váró nagy alkotások kivitelénél előáll az országos kormányzat jóindulatának szüksége.

Szóval, akik Márk Endre polgármesterségétől Debrecen közéletének megújítását várják — és ilyenek nagy számmal vannak —, ő benne nem fognak csalódní.

Debrecen városa jelenleg nagy átalakulások küszöbén áll. Egyetemi várossá lett. Óriási lépésekkel indult meg a haladás útján, hogy évtizedek mulasztásait pótolja. A város közönsége a legalkalmasabb időben adta a jövő fejlődés kormányrudját oly férfi kezébe, akit céltudatos, kemény egyénisége, széles látóköre, egy munkás, tevékeny étellel alapozott tekintélye méltóvá tesz a mi nagyra hivatott városunk, a nagy magyar alföld vezérvárosának kormányzatára.

Akik tudását, jellemét s szeretetre méltó egyéniségét közlelről ismerik, meg vannak győződve felőle, hogy pár év múltán Márk Endre nevét az ország legkitünőbb polgármesterei: a Bárczyak, Telbiszek sorában fogják emlegetni.

Adja a gondviselés kegyelme, hogy Debrecen város fényes jövője érdekében ez a jóslás beteljesedjék.

Hősök temetője.

Márk Endre, az új polgármester valósította meg azon kegyeletet óhaját, hogy a nagy világharcban megsebesült s a debreceni kórházakban elhalt hősök a régi honvédtemetőbe temettesenek. Ez volt Márk Endre polgármesterségének harmadik nagyobb kiemelkedő ténye. (Az első a pártküzdelmeknek kiküszöbölése, a második az

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCHID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

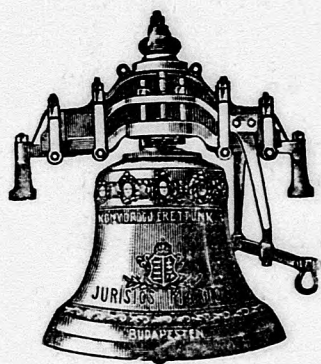
Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

élelmiszerek árának hatósági meghatározása.) Mindegyik fontos, de ez valóságos országos jelentőségű esemény: a 48-iki hősök szellemének a hadsereggel való kibékítése. A szabadságharcot övező glóriának a világháború hősei számára való lefoglalása, a kettő tradícióinak összeolvasztása, a régi és új honvédség, a fegyveres erő, a hadsereg megbecsülése. Ez történt a régi honvédtemető átadásával.

Szerdán a városi tanáccsal együtt az egész város kivonult a szent sírokhoz a honvédtemetőbe. A haldokló oroszlan a dombtetőn régen nem látott már ilyen nagy közönséget. Még a mi diák korunkban kétszer is felkerestük a 48-iki hősokeket. Március 15-ikén és augusztus 2-án is. Amióta a Thorwaldsen-féle szép köemléket kivitték a sírokhoz, elmaradt a tavaszi zarándokút, a múlt évben elmaradt az augusztus második kiönulás is. (A mozgósítás első napjaiba esett volna s a volt polgármester félt a puskaportól.) Most aztán pótoltuk mind a kettőt. A csapatkórháznak négy halottja is érkezett ez alkalomra. Két református honvéd, egy kath. sváb és egy görög katolikus. A zsidókat kivéve (ők talán nem óhajtják a közös temetkezést és itt is a rituális elkülönítésre fektetik a súlyt, vagy miután nem volt halottjuk, azért maradtak el?) minden felekezet papsága felvonult. A reformátusok a püspökkel élükön, akik körül a régi kollégiumi tanárok is csoportosultak. A lutheránusok Materny főesperessel, a róm katolikusok Gróh apátplébánussal és a gör. kath. Papp László espereslelkésszel. A csapatkórháznál történt a tulajdonképeni temetés. A temetőben folyt le a kegyeletos és megható ünnepély, a régi szabadságharcbeli hősök temetőjének a világháború elesett katonái részére való megnyitása. Az orosz ellen, a zsarnokság ellen, a magyar hazáért és a szabadságért hullott az 1849 augusztus 2-iki vitéz

honvédek vére. És az orosz ellen, a zsarnokság ellen, a magyar hazáért és a szabadságért harcolnak most is a mi fiaink. Illő dolog, hogy a szabadságharcbeli vitéz honvédek tradícióit átvegye a mostani honvédség s hogy a nemzetnek a régiek iránti kegyelete és meleg érzése átterjedjen a mai hadseregre is s hogy a múlt és jelen minden fentartó és lelkesítő érzése összeolvadjon szíveinkben s hogy a katonaság és a polgári társadalom közti legkisebb ellentét is valahára kiegyenlítődjen. Ez a kiegyenlítődés meg is történt a világháború folyamán. Megoldatott a zászló és vezénylet kérdése. Katonáink magyar vezényszó alatt s nemzeti színű zászlókkal vonultak fel a hadba. A magyar katona mindenütt hűnek és igaznak, vitéznek és kitartónak, hősnak és bátornak bizonyult. Magyarországon nem lesz többet gát, hogy a hadseregben s az állam képviselőiben érvényesülhessünk. Valósággá lesz a 67-iki kiegyezés. Valósággá lesz a kiegyenlítődés. Ime ezért országos esemény a debreceni 48-as honvédtemetőnek dr. Baltazár Dezső református püspök által történt felszentelése s a most küzdő vitéz hadsereg elesett hősei számára való megnyitása, átadása és a katonaság által való átvétele. Baltazár Dezsőnek, dr. Csürös Ferenc tanácsnoknak, Márk Endre polgármesternek és Sztáray ezredesnek beszéde új, szebb korszaknak megnyitást mutatja. Az a négy új sírhant a debreceni honvédtemetőben a régi 48-as hősök lábánál, az új Magyarország kezdetét jelenti. Hogy ez a kezdet a temetőből indul ki, hogy annak alapjait vérrel rakják le, az ne verjen le bennünket. Az a fő, hogy ez a temető a hősök temetője legyen, aminthogy a földnek is, amelyen élünk, a hősök hazájának kell lennie. És az is, ezredéves múltja, szenvedése tesz erről bizonyosságot a nagy világ előtt, melyhez bátran kiált. A hősök sírjától, a hősök temetőjéből, a hősök földjéről, a hősök utódai közül.

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején ő felsége a király által 2 aranykereszttel lett kitüntetve

Mesekönnyű indítás, nem rezegteti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek.

Alapítva 1868-ban.

Felülmul minden eddigi szerelést.

Telefon 77—51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. **** Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

Dr. Baltazár Dezső püspök felavatja a honvédtemetőt.

Résztevő gyülekezet!

Szeretett honfitársaim!

Itt, a négy folyó és hármás bérc áldott térközén jutott nekünk e föld hazául a világtörténelmet intéző hatalmas Isten rendelése szerint. Szent Isten adta meg kell szentelnünk tehát, hogy minden rögén ragyogjon az ő dicsősége. Ragyogjon a fű szálán kövérséggel, virágján pompával, illattal, kalászában sullyal, gerezdjén mézzel, gazdagságán arannyal, ezüstrrel, mit a sziklák titkos méhe ont, otthonain békességgel, művein szorgos munkával, népének szellemén tudomány világosságával, érzelmein egyetértő, alkotó szeretettel, lelkén a hitnek erejével, egész életén azzal a fenséggel, amit a betöltött hivatás reá koronáz.

De meg kell szentelnünk halállal is: a legnagyobb árral, legodaadóbb áldozattal; minden hűség, minden fogadás, minden elhatározás, törekvés és hit legszélsőbb próbájával. Nem úgy, mint ahogy a pogány más vérét ontja a bosszúló Isten engesztelésére, hanem úgy, hogy a saját vérünket tudjuk odaadni harmatául a jobb jövő hajnalának, melynek napját a szeretet istene hozza fel az égre.

Aki ilyen halálban veszíti életét, az a szentírás szerint megtartja azt. Az ilyen halálnak fénylik a kopszója; az ilyen halálnak diadalút a gyászmenet s nem temető a sírkert, hanem feltámadás.

Ilyen halál koporsóival kezd szent helyé válni ez a földdarab. Ássák belé mélyre a sírokat, de emelkedik. Könnyek záporával öntözik, mégis magas láng csap fel belőle az égre. Minél feketebb gyásszal takarják, annál fényesebb lesz.

Csendesség birodalma, de hangos szóvat tanít hazaszeretetre nemzedékeket; halál tanyája, de dicsőséges élet buzog ki belőle.

Nem sírni, de Istent dicsőíteni zárandokolnak majd ide. Istent dicsőíteni azért, hogy a porszármaszú ember lelkében nagy erővel támasztott felmagasztalást. Igazságért letenni az életet annyi, mint örökéletet venni fel. Az igazság Istenéért meghalni annyi, mint élni övele.

Igazság Istene! Seregeknek ura! Csatára hívod s onnan a porba téríted a hősokeket. Vedd át e helyet szentséged birodalmául, csendes halál otthonául, zengő feltámadás csarnokául. Engedd, hogy legyen ez a föld sok, lakója kevés. De akit ide térítisz nyugovóra, az legyen életével is, halálával is az igazságnak és világosságnak, a hazának és a Te nevednek hűséges szolgálatával is méltó a hervadhatatlan koronára és arra a dicsőségre, melyet hiszünk, hogy a kiállott próba, elszenvedett áldozat jutalmául magyar népednek bizonytalansággal megadsz. Ámen.

Dr. Csürös Ferenc, a város kulturatanácsnoka koszorút tesz a hősoke sírhalmaira:

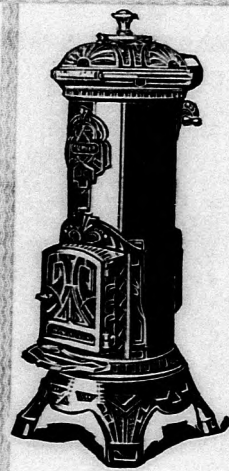
Hős katonák, drága halottaink!

Debreczen város hatóságának és polgárainak babékoszorúját hozom számotokra ezen a szent helyen. Ezen a helyen, melyet 66 esztendővel ezelőtt apáink drága vérenek hullása avatott szentté. Ezen a helyen, hol hatodfél évtizede elesett honvédek csontjai porladoznak és ahol elesett hősoke árnyai várják elszálló lelkeket baráti találkozóra.

Észak óriásával birkóztak ők is, de alul kerültek a küzdelemben, mert kevesen voltak. Észak óriásával birkózunk mi is, de mi győzni fogunk, mert erősek vagyunk és mert sokan, nagyon sokan vannak hozzátok hasonló hőseink,

Tóth Gyula vaskereskedése Debrecen, a városháza sarkán

Ajánlja eredeti friedlandi „Premier“, valamint „Meteor“ jegyű folytenégő kályháit. A legkitünőbb szabályozás, egyenletes hőfejlesztés. Óriási fűtőanyag megtakarítás. Bármely tüzelőanyaggal fűthető. Olcsó előnyös árak!

akik a nekik legkedvesebbet hozzák áldozatul a mindnyájunknak legkedvesebbért. Akik életüket aldozzák hazájukért.

Ti ilyenek vagytok, hősök vagytok, martirjai a hazaszeretetnek.

Ti rólatok hangzik a dal, mely egykor a lángszavú költő ajakán csendült:

Hol sirjaink domborulnak,
Unokáink leborulnak
És áldó imádság mellett
Mondják el szent neveinket.

Igen, ez a hely zarándokhelye lesz a magyarnak, míg él lelkében a szent érzés: e vértől ázott földnek olthatatlan, rajongó szeretete.

Isten veletek hős katonák! Áldott béke csöndje és késő nemzedékek megértő kegyelele lebegjen s virasszon síri álmaitok fölött. Drága halottaink, Isten veletek!

Márk Endre udvari tanácsos, polgármester átadja a temetőt a katonaságnak:

Méltóságos katonai állomásparancsnokság!

Tisztelt közönség!

Ezt a helyet az 1849-ben Debrecen város hősi védelmében elesett honvédek számára jelölte ki a város kegyelele. A törvényhatósági bizottság, az önök akarata úgy rendelkezett, hogy ezt a helyet most a haza védelmében elesett hősöknek szenteli. Zarándokoljunk el ide, hogy lelkesedést merítsünk az elesett hősök példájából. Kérjük a méltóságos katonai állomásparancsnokságot, hogy hőseink iránt megnyilvánított tiszteletünket fogadja szívesen, szeretettel.

Sztáray ezredes átveszi a temetőt:

Méltóságos Polgármester úr!

Mióta itt vagyok, állandóan alkalmam volt meggyőződést szerezni e nemes város királyhűségéről, lángoló hazaszeretetről és áldozatkészségéről. Midőn ezt az eszmét előttem megpendítették, ebben én újlag zálogát láttam annak, hogy a háború mennyire összeforrasztotta a népet. Szívesen pártoltam ezt az eszmét, hogy az elesett hősök együtt aludják örök álmukat s majdan közös síremlékük is legyen. Fogadja méltóságod köszönetemet a hadsereg iránt megnyilvánult áldozatkész szeretetükért.

Az éljenzéssel kísért szavak után elhangzottak a lefűvás gyászteljes akkordjai, majd pedig a katonazenekar gyászindulót játszott, a kivonult díszzázad sortüzet adott. Ennek megtörténte után a négy koporsót leeresztették a sírba és a

városi dalegylet a közönséggel együtt a himnuszot énekelte.

A négy sírdomb:

Mindjárt a bejarattól jobbra vivő park-út mentén domborul a négy sír. A Vöröskereszt-egyesület mind a négy hősnek babérkoszorút csináltatott, amelyeket Domahidy Eleménné elnöknő személyesen helyezett a fejfákra és a keresztekre. Virágok és koszorúk borítják a fejfákat és kereszteteket. Sorrend szerint így következnek:

Huszthy Sándor számvevő főhadnagy a 61. gyalogezredben, élt 24 évet, református vallású.

Bornyi Sándor, a 39. gyalogezred közembere, élt 26 évet, református vallású.

Kindermann Márton, az osztrák 1. Landwehrezred közvitéze, élt 26 évet, róm. kath. vallású.

Kuszák Sándor ukraïnista önkéntes, szakaszvezető, élt 28 évet, gör. kath. vallású.

Egymás mellett, de külön-külön sírban nyugsznak a nagy háború halottjai. Holnap már új sírhalommal fogja a hősök számát szaporítani a háború.

Ellenséges kulturák.

A kultura, az igazi értelmi műveltség, fakadjon bármely nemzet szellemi életéből, kizárja az ellenséges fogalmat. És amiért mégis e két fogalom összekapcsolásából alkottam meg e sorok címét, arra nézve bizonyos magyarázattal tartozom. Még a múlt év aug. hava végén e lapban „A német nemzet” címmel a most folyó világháború kulturális és erkölcsi jelentőségével foglalkoztam, kiemelve különösen azon tényt, hogy a jelenlegi Anglia nem lehet előttünk többé vezér szerepet játszó nemzet a kultura és a humanizmus mezején. Nem a háború-okozta felhevülés adta akkor csupán kezembe a tollat, hanem főképen az angol nemzetről évek óta szerzett keserű tapasztalat, amely nem csak engem, hanem nagyon sokónkat teljesen meggyőzött, hogy Angliától mi a protestáns érdekek igaz megvédését a tiszta humanizmussal párosult kultura ápolását, ha csak szellemi élete és gondolkozási módja más irányt nem vesz, egyáltalában nem remélhetjük. Az angol nemzet ebben a világháborúban rútul cserben hagyott bennünket, magyar protestánsokat, amidőn perverz örömmel nézi az orosz kolossusnak Magyarország s egyúttal a magyar protestantizmus letiprására irányuló szándékát. Amiként önző céljainak odadobta áldozatul a protestáns bürokat, úgy kész most odadobni a magyar protestánsokat.

Ezen felfogás előrebocsátásával fejtegettem jelzett cikkemben ama rokonszeny mélységes indokait, amely

bennünket nemcsak a jelenben, hanem a múltban is a nagy német nemzethez fűzött. Fejtegetéseimnek két visszhangja támadt: az egyik egy amerikai magyar egyházi lapé, amely a véleményemmel való teljes meg egyezés jeléül a cikket egész terjedelmében átvette, a másik a „Protestáns Szemle“ visszhangja (1914. év 7—8. füzet), amely „Ellenséges kulturák“ cím alatt oly értelmet ad cikkemnek, mintha én a francia és az angol kulturának magunkról való lehányását indítványoznám. Ilyen eltevelyedésre még a legnagyobb ellenszenv sem vezetheti az embert, legfeljebb csak akkor vezethető, ha a kultura fogalmával és lényegével nem volna tisztában.

Ismétlésekbe nem bocsátkozom, de csodálkozást nem titkolhatom el azon, hogy a Prot. Szemle cikkembe olyanokat magyaráz bele, amelyek abban absolute nincsenek. Ha azt mondom, hogy köztünk és az angol nemzet között az összekötő híd ennek a nemzetnek önző, kalmár lelke beláthatatlan időnkig felperzselt és ifjainknak nincsen többé keresni valójuk Angliában; csak nem egyjelentőségű azon szándékkal, hogy az angol kulturának reánk tett eddigi hatását erőnkkel kitépjük lelkünkbelől. Ez lehetetlen. Shakespeare, Tennyson, Longfellow, Byron, Wilde Oscar, másfelől Bacon, Locke klasszikus alakjai most is olyan tisztán és szeplőtlenül állanak előttünk s irányítják sok téren gondolkozásunkat, mint e rettenetes világháború kitörése előtt, amelyben a leggyűlöletesebb szerepet Anglia játszta. E kiváló alakoknak semmi köze az angol nemzet mostani erkölcsi süllyedéséhez. Ők, miként a mi Petőfink, nemesak az angol nemzetéi, hanem az egész világéi. Ugyanezt mondhatom a francia klasszikusokról.

De — és ebben lehetetlen, hogy igazat ne adjon nekem a Prot. Szemle — valamely nemzet kulturájának más nemzetekre való hatásánál nagy szerepet játszik a rokon vagy ellenszenv. Bármely nemzet kulturájából örömet, készséggel átvesszük a reánk nézve hasznos és felemelő elemeket, ha az illető nemzet érzelmi világunkban egyúttal a tisztelet és becsülés tárgya gyanánt áll, — de ha tiszteletünket és megbecsülésünket eljártszotta, kulturája hidegen hagy bennünket, befolyását, erejét lassanként elveszti számunkra. Akit mi nem tudunk becsülni, attól tanulni sem tudunk örömet. Ugyanez itt a viszony, mint a rokon vagy ellenszenves tanító és növendékei között. A történelem e tekintetben világosan beszél. Volt idő, amidőn a francia nemzet kulturájával hatott egész Európában, sőt e téren uralkodó szerepet vitt. A XVIII. század a francia műveltség korszaka volt. De a francia nemzet a nagy forradalomban s a Napoleon idejében tanúsított magatartásával kioltta az európai népekből a kulturája iránt való rajongást, sőt elmondhatjuk, hogy ma már a francia nyelv, mint világnyelv, meglehetősen háttérbe kezd szorúlni. Mindez azt mutatja, hogy a kulturának nemesak

érzelmi, hanem érzelmi oldala is van. Érzelmünkkel ellentétes műveltség soha sem találja meg a lelkünkhez vezető utat.

Az angol népnek tagadhatatlan meg van a maga kulturája, de megcáfolhatatlanul igaz, hogy ez a kultura az újabb időben elvesztette általános emberi vonásait. A kulturából kizárta az angol nemzet az érzelmi motívumokat s csupán a számító rideg ész érvényesülésnek nyújt széles tért. Sőt egy lépéssel tovább megy. Jobban fél anyagi javainak meggyengülésétől, mint az emberj kultura rombadőlésétől. Aki kulturátlan néppel szövetkezik, annak nem a kultura, hanem az anyagi érdek a fő. Az ilyen népnek nincsen joga a kultura nevében beszélni.

Aki elolvassa egy teljesen semleges államnak, Svájcnak a lapjait (Volksbote, Basler Nachrichten, Zürcher Zeitung), hogy mily gyűlöletesnek, dicstelennék tartják Anglia egész eljárását, — az belátja, hogy Anglia nem csak a vele hadilábon álló, hanem a semleges államnak népeinél is teljesen elvesztette a tiszteletet, a becsülést. De kezd ellene a hangulat szövetségeseinél is mindjobban ellenszenvesebbé lenni, mert látják, hogy míg ők a haretéren véreznek, a „derék“ Anglia hitvány zsoldosokat küld az öldöklő háborúba, a maga bőrét félti és nem meri behozni az általános védkötelezettséget.

Részletes fejtegetésekbe igazán nem érdemes már az elmondottak után bocsátkozni az angol nemzet eljárásáról. Jól esik látnom, aki soha sem rokonszenveztem ezzel a képmutató néppel, hogy mennyire kiábrándultak még az angolfilek is a mi magyar protestáns férfaink közzül dicső Albion nemzetéből. Ide vezethető vissza az az eléggé meg nem becsülhető mozgalom, amely a biblia kiadását magyar kezekbe óhajtja átvenni. Igen helyes. Önerzetünk tiltja, hogy annak a népnek kezéből fogadjuk el a bibliát, amely Oroszország által akar kirtani bennünket a népek sorából. Ha Oroszország legyőzne bennünket s protestáns egyházunkból erőszakkal görögkeleti egyházakat csinálna, — nem tudom az istenes Anglia hol helyezné el Magyarországon bibliáit. Minő képmutatás! Anglia az egyik kezével a bibliát nyújtja felénk, a másik kezével pedig meg akar fojtani. Így áll előttünk ma már Anglia levetkőztetve, leplezetlenül, a maga igaz valóságában.

Beszélhetnék ellenséges kulturák mellett barátságos kulturákról, amelyek között számunkra első helyen a nagy Németbirodalom kulturája áll. De bármennyire elragadjon is bennünket ez a kultura, soha sem szabad szellemi életünknek abban felolvadni. Mi tiszteljük, becsüljük a nagy német nemzetet s kulturájából át is veszünk a mi nemzeti természetünkkel megegyező elemeket, de németek nem akarunk lenni soha. Mi magyarok akarunk maradni. Amely nemzet a maga eredetiségét, veleszületett sajátosságait megőrizni nem tudja, hanem idegen kulturák tengerén akar iránytű nélkül, bizonytalanul evezni, az elsüllyed, az elvész, önállóságra nem érdemes. A mi

német szövetségeseink úgy szeretnek minket, ahogy vagyunk, amilyenek vagyunk: ők a mi magyar voltunkat szeretik.

A napokban néhány porosz katonatisztel beszéltem. Elevenségök, üdeségök, mindenekelőtt pedig páratlan szerénységük véghetetlen meglepett. Megkérdezte tőlem az egyik, hogy valódi magyar vagyok-e. Ugyanis ők különbséget tesznek az Ungar és Magyar kifejezés között. Amazzal jelzik országunk minden lakosát, emezzel pedig a fajmagyart. „Mi németek” — mondá a nyájas, szelid arcú porosz tiszt — „szeretjük az igazi magyarokat, mert bátor, harcias nép”. Mintha csak azt akarta volna mondani a velünk rokonszenvező porosz tiszt: Tudom, vannak talmi magyarok is, akiknek a nyelvök magyar, de a szívök idegen, akik azt tartják: szép dolog meghalni a hazáért, de még szebb a hazáért élni.

Nem sok olyan korszak volt még hazánk életében, mint a mostani, amidőn magyar voltunkra annyira büszkék lehetünk. Mi kulturánkat évszázadokon át tartó véráldozatok árán szereztük, most is fiaink vérével védelmezzük meg. Ez a kultúra a külföld józanul gondolkozó népei előtt soha sem lehet ellenszenves, mert mögötte egyenes, nyílt, becsületes nemzet áll.

Dr. Veress István.

A katonai szolgálat értéke.

Dekan Grosz (Monatschrift. Protestantische Theologie.)

Második cikk.

Az önkéntesi évnek és a katonai szolgálatnak nemcsak ilyen *személyi előnyei* vannak. A jövődöbéli lelkészre nézve is értékesek lehetnek azok, különösebben ami a sokféle fajtájú emberekkel való *érintkezést illeti*, amihez később alig lehet módja. Ez az érintkezés jó iskola annak számára, akinek esze és szíve helyén van. Különösen bő alkalmat nyujtanak ezekre a tanulmányokra a hadgyakorlatok, ahol az emberek a magok valóságában mutatkoznak. Élénken és hálásan emlékezem most is szolgámra, ki hü volt, mint az arany, gondos, mint az anya, serény és fáradhatatlan, szerény és ragaszkodó és ennek ellentétése, az én rudallósomra (a tűzérsegnél a rudas lovon ül a vezető), akinek a kocsis mesterség a kis ujjában volt s aki ágyúmat sokszor kivitte a kátyúból, de aki könnyüvéru volt és rendszeren kapatosan kezdte reggeli szolgálatát; hiában dorgáltam, nem fogott rajta, büntetni nem büntettem, mert mámorosan is mesterien kezelte a lovat. Mikor később, mint rotternburgi helyőrségi h. lelkész hivatalos első látogatásomat végeztem a fogházban, valamelyik fogoly egész pajtásossággal köszöntött, annyira, hogy az igazgató, ki a

jelenetnek tanúja volt, igen gyanús ábrázattal fogadott; ez a fogoly az én második ütegbeli rudallósom volt. Mindenkinek meg volt itt a maga eredetisége, amit a leghasznosabban lehetett tanulmányozni. Fájdalommal említem fel, hogy önkéntes társaim közt, akik közül többel igaz barátságot kötöttem, találkoztam egy erkölcsileg teljesen megromlott emberrel is, egyébként azonban nem tapasztaltam azt, hogy a legénység erkölcsi tekintetben rosszul állana. Vaskos kifejezések estek néha, kétértelmű nótákat is lehetett hallani, de ha az efféléket nyugodtan kikértem magamnak, az illető megrestelkőzött és nem kellemetlenkedett többé. Csak egy altisztünk volt, aki a pizokban gyönyörködött, de befolyása nem terjedt messze, egyrészt, mert nem becsülték, másrészt, főleg, mert a mi derék őrmesterünk erélyesen leintette. Pompás ember volt ez az őrmester, rajta meg lehetett látni, mit tesz az, ha valakinek helyén van a szíve. A káromkodást nem szenvedte. Egyszer épen akkor léptem be, midőn a legénységi szobában mennydörgött. Akkor értettem meg, hogy a mi katonáink és altisztjeink miért nem káromkodnak. Szelid és jóságos volt, ahol kötelességtudásról volt szó, szigorú és kérlelhetetlen a naplopókkal és kétes alakokkal szemben, igazán „az üteg anyja” volt. Emellett annyira lelkiismeretes, hogy nem akart tőlem egy pár szivart sem elfogadni, midőn a hadgyakorlaton nevenapját ünnepeltük. Épen olyan szerencsés voltam kapitányommal: tetőtől talpig gavallér úri emberrel. Általa értettem meg annak a titkát, hogy kell embertömegekkel banni, anélkül, hogy erőszakoskodnánk. A titok nyugodt biztonságában és előkelő modorral párosult természetesen nyájasságában rejlett.

Nem volt stréber, mindig a lényeg volt előtte a fő, akár dicsért, akár dorgált. Az üteg tűzbe ment volna érte és a szemléken mindenki azon igyekezett, hogy az üteg parancsnokának becsületet szerezzen. Sohasem husolta a legénységet. Ennek dacára vagy épen ezért a tábornagyságig felvitte.

Természetesen vannak tapasztalataim más irányban is, mert az első félesztendőben másik ütegnél egy alattomos őrmesterrel szolgáltam, ki nemsokára azután csúfosan elbocsáttatott.

Mint ütegvezető, hadgyakorlatok alkalmával többször öntudatára jutottam annak, milyen nagy dolog az emberek felett hatalommal birni s milyen nehéz sok embert fegyelemben tartani és rólok helyesen, jól gondoskodni. Később is, mikor csak hivatásom katonákkal közelebbi érintkezésbe hozott, többször is volt alkalmam tisz-

tekkel a tisztikar nagy feladatáról beszélgetni és legtöbbször úgy találtam, hogy e hivatást ők is komolyan veszik.

Kapitányomat is azzal jellemezhetem legjobban, hogy csizmáinkat mindaddig a kezeinkbe tartatta, míg csak a lóra fel nem kellett ülnünk, csak hogy a sarkantyú fényes maradjon és ő velünk annál jobban brillirozhassék. És még itt sem ért veszedelem, mert feltettem magamban, hogy elnézésre nem fogok okot adni, kötelességem pontosan teljesítem és tartózkodó leszek. Ez az idő is gazdag tanulsággal járt rám nézve. De legyen elég a magam dolgaiból.

Megértheti mindenki, hogy a katonai szolgálat alatt sok alkalom van mind az emberek tanulmányozására, mind az emberekkel banni tudás elsajátítására.

Az is csudálatos lenne, hogy ilyen szolgálat mellett némi gyenge hatások viszont a mi részünkről is ne mutatkoznának.

A legénység figyelemmel kíséri az önkénteseket s ha helyre embereknek találja őket — és éppen ilyennek kell lenni a papjelölteknek, — nem csak megbecsüli, hanem utánozza is őket. Nem hiában szokta volt nekünk tanító-tisztünk mondogatni: „Önkéntes, öntől többet várok, mint másoktól. Önnek a legénység előtt is példát kell mutatnia“.

De nem csak a szolgálatban van mód és alkalom arra, hogy a legénységre hatással lehessünk, még több lehetőség van erre a szolgálaton kívül. A biztató, figyelmeztető, intő bajtársi hang ritkán téveszti el célját és sok szegény fiúnak, kinek szolgálata terhes és sorsa nehéz, szeme könybe lábbad a szeretetteljes beszédre. Minél magasabb rangfokozatunk, annál nagyobb befolyásunk s felelősségteljesebb hivatásunk.

Ezen nézőpontból kell hát azt a kérdést is eldönteni, hogy a teológusok tartalékos tiszték is legyenek-e?

Ha befejezésül mondhatok még egy pár szót, határozottan azt felelem: igen, noha mint az előadottakból kitetszik, én már magát az önkéntesi évet se tartom elveszettnek, ellenkezőleg azt akkor is értékesnek ítélem, ha a mi papjaink előtt a tartalékos tiszti ranghoz vezető út tovább is el maradna zárva.

Nekem sem adatott meg, hogy tiszt lehessék, noha akkor még az lehetséges lett volna. Tiszti ruhám is készen volt már, midőn esperesem levelét kaptam, hogy tekintettel a káplánhiányra, helyesebb volna, ha a tiszti rangról lemondanék. Éppen mint most, akkor is olyan nehezemre esett, hogy a harci mén helyett csak a tollat

táncoltathatom, de hát a felsőségnek engedelmeskedni kell s így uniformisomat s lovag-csizmámát barátomnak ajándékoztam, akit éppen kineveztek. Később is sok alkalmam volt megfigyelni a tiszt hivatását s azt is, hogy mily gazdag mezeje ez a nép-pedagógiának, a népnevelésnek, annak számára, aki ért valamit ahoz, hogy kell az embereket nevelni és helyesen a jóra vezetni.

Volna itt a lelkésznek is aratása, noha csak a hadgyakorlatok idején és csak aránylag rövid ideig tartó szolgálatra térne vissza a katonasághoz.

De a hivatásos tisztekkel való érintkezésnek is nagy fontosságot kell tulajdonítanom mind a kapás, mind az adás tekintetében. Nekünk papoknak csak javunkra lehet, ha ismét egy kis katonai szellem hat átál és a tiszti-kar koránt sincs áthághatatlan köfállal elzárva.

Mint helyőrségi lelkész, sokszor beszélgettem komolyan nagyobb és kisebb rangú tisztekkel és nem egyszer arattam meleg köszönetet tanácsomért és buzdításomért, a Babel Bébel vita idején meg dologi fejtegetéseimnek nem volt figyelmesebb és érdeklődőbb hallgatósága a helyőrségi kaszinónál.

Teljesen meg vagyok azért győződve, hogy ha a tartalékos tiszték között sok lelkész volna, ez a mi hadseregünkre nézve is nagy horderővel birna. És ezért hallgatagon most is az remélem, hogy az a szolgálat, amelyet ez időben legjobb-jaink a hadseregben akár fegyveresen, akár mint tábori és kórházi lelkészek, akár mint egyszerű egészségügyi katonák végeznek, sokat fog tenni arra nézve, hogy a tartalékos tiszti rang teológusok számára is ismét megnyitassék. Nem valami hiú külső előny miatt szeretném ezt, hanem azért a jóért, amivel itt is lehetnének, ha finom tapintattal és meleg szívvvel ez állást, egyúttal mint a Krisztus katonái is elfoglalhatnák.

Olyan időben élünk, mely az észet és a kedélyt nagyon is igénybe veszi, így csak laza gondolatokkal járulhattam a tétel tisztázásához. De talán lesz valaki lelkésztársaim közül, aki tovább fogja szöni azokat akár azzal, hogy saját tapasztalatával bővíti, akár azzal, hogy az elmondottakat újra fontolóra veszi.

A szerkesztőség megjegyzése. A fentebbiekhez azon tényt adom még hozzá, hogy F. címzetes őrmester, régi káplán a tübingi várba beszállított csapatjával a vártemplomban, — mely különben a szónoklati szeminárium céljaira szolgált, — isteniszteletet tartott és úrvacsorát osztott. A katonákra rendkívüli hatást tett bajtársuk prédi-

kálása és úrvacsora-osztása. A népfölkelőkkel több fegyverrel szolgáló lelkészünk is bevonult. Mint a *Neue Züricher Zeitung* írja, Svájcban ez idő en több év. pap szolgál, mint kinevezett tábbri lelkész kapitányi ranggal s tart istenítiszteleoeket, de tartanak más lelkészek is, akik a tiszt karban szolgálnak, fel az ezredességig, anélkül hogy¹ tábori lelkések volnának s ezek tevékenységéről a nevezett zap igen dicsérőleg nyilatkozik. Egyébiránt más felszólalóknak is megnyitjuk a tért. (Azt tesszük mli is.)

(P—f.)

Válaszul egy régi kérdésre.

Egyik lelkésztársunk aziránt intézett hozzánk kérdést, hogy vajjon volt-e joga az egyházkerületi pénztári hivatalnak arra, hogy az egyház hátralékos kamattartozását levonja az adósegélyből, vagy nem volt? Mert a kérdést tevő felfogása szerint amiatt, hogy az egyháznak nagy szüksége lett volna a teljes adósegélyre, s mert továbbá az ő feltevése szerint a „kerületnek 2—3 éves kamat hátrányai (téves szóalkalmazás, bár az ekleziákban széltire használják hátralék helyett, de ez csak a hitelezőnek hátrány, amiért pénzéhez nem jut) vannak s azokkal szemben nem érvényesítette még a múlt évben sem jogait“ stb. nem volt joga a levonásra. Utána néztünk a dolgoknak, s némi megdöbbenés vett rajtunk erőt, amikor megtudtuk, hogy a tudakozódó lelkész egyházközségének (nevét elhallgathatjuk) van az egyházkerülettől egy 7000 K személyi hitelelő 10 év alatt visszafizetendő kölcsöne, amelyből eddig 2800 koronát vissza kellett volna fizetni, de csak 2200 koronát fizetett; van egy 12.000 koronás törlesztéses kölcsöne, és van végül 5000 koronás tökesegély-kölcsöne, melynek a közalap pénztára fizeti a kamatját, az egyházközség csak 1%-os tőketörlesztést köteles 32 éven át teljesíteni. Megdöbbenés környeztet, mondjuk, most ennek az egyháznak circa csak 1200 lélek a tagja, s úgy tartjuk, hogy nagy bátorságnak kellett erőt venni a gyülekezeben, amikor 24.000 K adósságot mert magára vállalni. Ám amikor vállalta s amikor a kötelezvényt aláírta, bizonyára nem úgy gondolta, hogy a kamatokat nem fogja fizetni. Nem is akarok sokáig kertelni a kérdés körül, hanem határozottan kijelentem, hogy a hitelező egyházkerületi pénztárnak nem csak joga, de kötelessége is volt az adósságból a hátralékban levő kamatot levonni, mert ez neki utasításában áll. Elhisszük, hogy az egyházközseg kedvezőtlen anyagi viszonyok közt él; de hát azt gondolja-e a tudakozódó lelkészbarátunk, hogy az egyházkerületnek nincsenek szükségei? Épen úgy meg van az is szorulva, mint bármely egyház. Ha kamathátralék-követelése van az egyházkerületnek: az adóssal szemben érvényesíthetett jogáról — onnana tá-

volból látatlanul — nem lehet kritikát gyakorolni. Az adósok szoríttatnak, ha másként nem lehet, perrel kényszerítettnek a fizetés teljesítésére. S ha ezek a hátralékos adósok holmi adósegélyeket vennének az egyházkerületi pénztár útján: higgye el kedves kollegánk, hogy bizony levonnák a követelést abból mind n teketória nélkül. De én nem is vetnék fel ilyen kérdést. Hiszen a kölcsönök kamatterhet az adósegély kiezközlésekor be kellett jelenteni. Így az adósegély némi része épen a kamatterhek hozdozására való. (Ám ha nem lettek volna bejelentve, ez már mulasztás volna, amiért mégis csak terhel ám valakit valami felelősség.) No már most, az X-i egyházközség kap közel 2000 K évi adósegélyt minden ellenszolgáltatás nélkül s az egyházkerületnek nem volna-e joga abból a hátralékos kamatkövetelését levonni akkor, amikor ő ezekre menő kölcsönt nyújtott igen mérsékelt kamat mellett ennek az egyháznak? (6% és 5 1/2%.) Bármilyen érzékenyen esett hát a kamatlevonás (szerencse, hogy a 600 K tőketörlesztési hátralékot is le nem vonták!) az egyházközségnek: az eljárás jogos, sőt köteles voltát elvitatni nem lehet. Végtere is jogainknak alapját nem a szükség mérve képezi. Csak még annyit, hogy miután tanácsunkat is kéri a kedves kollegánk: az orvoslás megkísértésének módját nálunk nélkül is megtalálhatta volna: t. i. van az egyházkerületi pénztári hivatalnak felettes hatósága, a főtiszt. püspöki hivatal. Meghallgatnak ott minden panaszt s érdeme szerint ellátnak minden ügyet. Tessék oda folyamodni. De előre mondhatom, hogy alap hiányában panaszos kérelmének nem lesz kedve szerinti eredménye. S ha az év mostohasága hozta volna zavarba az egyházközség pénzügyeit: ki biztosít róla, hogy jövőre gazdagabb esztendő lesz? De meg tanácsos-e meggyűjteni a tartozások halmazát évről-évré? Hát csak nyugodjék meg a pénztári hivatal jogos és kötelező eljárásában kedves kollegám s igen tisztelt uram öcsém, mert ez a jövő félelvi adósegély kiosztásakor megint elől kezdődik, ha quo fato hátralékban (és nem hátrányban) talál maradni a szent eklezsia. (R.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Német-magyar öllekezés.** A magyar katonáról, a bakának páratlan vitézségéről, a huszárok rettenthetetlenségéről, a hős honvédekről magasztalólag szól a félvilág. Ahol harcolnak a német sereggel, mindenütt szeretik és megbecsülik őket. Hindenburg is magasztalja a székelyeket, a 30 és feles magyar tűzereket mindenki kényeztet, a német katonákat meg lelkesedéssel és szeretettel fogadják a magyar földön. Ez az éremnek a másik oldala. . . Kisújszálláson a város ökröt vágatott le, hogy megvendégelhesse őket, a kisújszállási asszonyok jóízű pörköltet készítettek belőle és fánkot sütöttek hozzá, úgy kínálták a csontos, mosolygó arcú, győze-

lembiztos kékszemű germánokat. Temesváron is szívesen fogadták őket, itt Debrecenben meg a szíves látás mellett debreceni képes levelező-lapokkal kedveskedett nekik a magisztrátus. A nagytemplom, a kollégium, a városháza van ezeken a debreceni emlékeken (a felírása is ez: Zur Erinnerung an Debrecen) megörökítve. A lapok a városi nyomda sikerült felvétele és kiadása, egyikét ide is iktatjuk. Bár azt a jelenetet is megörökíthetnők, midőn a nehéz járású és lépésű német katonák a Ferencz József-utcán, a debreceni Király-úton, a felesége által vezetett sebesült öreg népfelkelőnek tisztelegtek, vagy mikor a mi katonáinkkal karöltve és összeölelkezve sétáltak, vagy amint katonabandájuk Debrecennek tizenét adott. Soha ilyen ölelkezést még Debrecenben. Soha ilyen derék tisztességtudó, hitteljes harcosokat. A 48-as honvédek lelke szállt beléjük. Mikor azzal búcsúztunk tőlök, hogy hamarosan intézzék el a munkát és jöjjenek mielőbb vissza: „mit? vissza — zúgták kórusban — a német katona nem ismeri ezt a szót vissza; az mindig csak előre megy!” Hát menjenek is mindig előre. Diadalról diadalra, tegyék teljessé a népek szövetségét, áldásossá a német és magyar ölelkezést, valósággá, a középeurópai diadalmas áliamok szövetségéről, az elnyert győzelemről, a diadalmas békéről; a jobb, a boldogabb jövőben a szívekben szövődő álmokat. Most már tudhatjuk, hogy ennek a boldog jövőnek egyetlen alapja a három birodalomnak: a német s a magyar népnek szoros összetartása, testvéri ölelkezése, közös, elválaszthatatlan érdeke és egymás őszinte támogatásához kötött kölcsönös boldogulása.

— **Az új diakonissza kórház.** Csak a múlt héten ajánlotta fel a diakonissza-otthont kórházzul dr. Baltazár Dezső püspök s a nagy épület, amelyet 100 sebesültre (tehát nem 50-re) rendeznek be, már majdnem teljesen fel van szerelve. A nagy közönség vetekedett azon, hogy ágyak beállításával és adományozásával minél hamarabb

lehetővé tegye a kórház megnyitását. Ez minden tekintetben elit kórháznak készül s a hadvezetőségnek az a szándéka, hogy ide kizárólag nagynémetországi katonákat és sebesülteket fognak elhelyezni. Azért az ápolók is lehetőleg úgy választatnak meg, hogy a német nyelvet értsék. A diakonissza-képző lelkésze, Makai Lajos és kedves felesége magok is folyékonyan beszélnek németül. Lesz hát egy hely, ahol mi is visszaadhatjuk a németeknek azt a gondot és gyöngédséget, amellyel ők ott Berlinben s másutt a mi sebesültjeinket ápolják. A magyar fiúkat, akik ott küzdenek az ő soraikban. Ez a viszonyosság és fegyverbarátság hozta magával, hogy viszont meg az ő erős fiaikból a nyugati és keleti harctéren felesleges erők ide hozzánk jöjjenek. És el is jöttek. Most már minden csatateren karöltve és vállvetve állunk. Ennek a vállvetett együttműködésnek, lelkes fegyverbarátságnak lesz temploma az új református diakonissza-otthon kórháza.

— **Kálmán Dezső új otthona.** Kálmán Dezső, a még most is emlegetett Kálmán Lajos püspökladányi lelkész fia. Újfehértón kapott ezeknek előtte 40 esztendővel (nem látszik az évek terhe magas, sugár alakján) parókiát, pár év előtt a jobb javadalmú Nyirpazonyba költözött által s most pedig ez esztendővel nyugalomba vonult s mint igazi hajdumegyéi fi. Debrecenben telepedett le, házat vevén magának (enélkül papi ember nem lehet el) a fejlődő, de még mindig falusiasan csendes Faragó-utcán, 9. szám alatt. Szép, kellemes ház, délnyugatra néző fronttal és napsütötte udvar-kerttel, ahol nincs ugyan olyan tágasság, mint Fehértón vagy Pazonyban volt, de ahol még is csak elférnek a nagytiszteletű asszony gondosan ápolt és ide is elhozott virágai. Kívánunk nekik itt a kálvinista Rómában boldog lakozást s egyben pedig jelentjük az ismerősöknek, hogy leveleiket immár ide, Debrecenbe, Faragó-utca 9. szám alá irányítsák. Itt van a Kálmán Dezső új otthona, szépen rendbe hozott városi háza.

— **Vitézségi érmek kiosztása.** Csütörtök d. e. 10 órakor ment végbe a péterfiai honvéd kaszárnya udvarán a vitézségi érmek kiosztása. A debreceni katonák, közsők és honvédek vitézségéről annyi hírt és tudósítást kaptunk, hogy annak szeri-száma sincs már. Az a 61 érem, amely eddig a 3-as honvédek részére érkezett, azonban még ebben a tenger dicsőségben is számot tesz. A kiosztásnak az a módja pedig, amellyel az érmekeket a hősök keblére tűzték, a mai nagyidőkben is olyan megkapó és felemelő jelenség, hogy arról nekünk is meg lehet emlékezni. Debrecen helyőrségéből minden fegyvernembeli katonaság felvonult ez alkalomra és a nagyközönséggel együtt egészen megtöltötte a kaszárnya tágas udvarát. Ott voltak a város notabilitásai is mind. Ref. püspök, főispán, polgármester, törvényszéki elnök, rektor magnificus, alispán. Közepén állott a 9 hős. (Ennyien maradtak és lehettek jelen, a többi megsebesült vagy elesett.) Azután előlépett Mádi Kovács István százados és tartott olyan lelkes, kerek szónoki beszédet, oly hatalmas lendülettel aposztrofálta a magyar dicsőséget, akár csak közülünk való kálvinista pap lett volna, hogy mindenki lázba jött tőle. Különösen a honvédek. (Nem is volt abban megadásról semmi szó.) Beszéde után feltűzte az érmekeket a hősök mellére. Erre következett, hogy a püspök példája után, törvényszéki elnök, főispán, alispán, polgármester és a tisztek is kezét fogták velök. A katonabanda a himnuszt (is) játszotta. Az összes fegyvernem-

beli helyőrség elvonult előtök és tisztelgett nekik. Egyikőjük vitéz Faragó György őrmester (40-ed magával elfoglalt egy falut és kiverte abból az ellenséget) debreceni fiú, így édes apja és anyja is tanúi lehettek a derék fiú kitüntetésének. A jelenlevő debreceni magyarok szeretettel mutogatták a holdog szülőket. Dr. Baltazár Dezső püspök melegen megrázta kezöket s megköszönte nekik, hogy ilyen derék vitéz fiút neveltek. Ez a kézszerítés minden magyar édes anyának és apának szól. Az ő fiaik mind méltók a vitézségi érdemekre, mert azok is mind hősök és mind hazafiak, mind hű és hazafi s azok között is elsők az alföldi, a tiszántúli magyarok.

— **A mi fiaink.** A nagy fővárosban vallás-egyházi összejöveteleken a mi fiainkról, a debreceni teológus katonákról is esik szó. Hogy csillagot kaptak, azt már elmondottuk, azt is, hogy 15-ikétől a tisztképzőbe helyeztetek által. Eközben azonban szorgalmasan gyakorolják magukat a fegyverkezelésben is. Csütörtökön voltak a Budapesttől 18 kilométerre fekvő nagytényi katonai lövöldében. Az út is sáros volt, a távolság se volt kevés s a mi fiaink még fel se vették. Bezzeg felvették az egyházak által részükre küldött legációbeli kárpótlást. Hálás köszönettel felvették, de hát csak az a baj, hogy ez nem volt 1400 korona körül, mint a lapban jóhiszeműleg, felszerelésük költségeit is ide érve — számítottuk, hanem bizony csak úgy 600 korona körül. Ha legációba mehettek volna, ötszörannyit is megkaptak volna. Áldottak azok a kis és nagy egyházak, amelyek lelkészei és hívei megemlékeztek róluk s akiknek száma még most sincs lezárva. Főtiszteletű Kiss Ferenc rektor magnifikushoz, a fiak fogadott apjához, azóta is érkeznek innét-onnét az adományok. Csepegvésű csupogva igaz, de az is igaz, hogy cseppekből lesz a tenger s az is, hogy itt a legkisebb adománynak is erkölcsi értéke van; szeretetből adják, a mi fiainknak adják. (Biharfelegyháza 6-27, Kék 2—, Turkeve 5—, Mezőhegyes 10—, Genes 20—, Homok 9—, Szalacs 20—, lelkész külön 5—, Porcsalma 10—, Mezőtelki 10—, Szabó József Borossebes 5— koronát küldtek e héten.) A befolyt pénzből fedeztetnek a mi fiaink egyetemi beiratkozásának tetemes költségei, tandíjai. Mert őket mi még mindig teológusaink közé számítjuk és sem sorainkból, sem szíveinkből soha ki nem zárjuk, sem holtta nem nyilvánítjuk. Ellenkezőleg folyton meleg szeretettel gondolunk rájuk és szóval is, tettel is, gondolatban is, a valóságban is folyvást összeköttetésben vagyunk velök. Ha valamelyikőjüknek valami apróbb bajja, szüksége van, azt mi mindjárt megtudjuk s ha lehet, teszünk róla; ha nem, együtt érzünk velük. De viszont az ő örömük, kitüntetésük is a mienk. Ilyennek készül a svábhegyi este, melyre sok katonatiszt, a Svábhegyen lakók színe-java s a belvárosi református és nem református magyarok közül is többen készülődnek. Elfogyott minden jegy, az utolsó Kiss Ferenc egyetemi rektor kapta, ki maga is szerepelni fog a svábhegyi szeretett vendégségen, a mi fiainkkal együtt.

— **Halálozás.** Dr. Kovács Sándor nyugalmazott ref. jogakadémiai tanár, neje Szoboszlai Pap Laura és gyermekeik: Laura, Hedvig és férje Kiskarándi Nánássy Gyula gyermekeikkel és Ilona fájdalmas szívvel tudatják édes jó fiok, kedves jó testvérök Dr. Kovács Lórándnak Borsod vármegye tb. főszolgabírójának, törv. hat. bizottsági tagjának és a felsőborsodi ref. egyház tanácsbírójának f. évi január hó 5-én 36 éves korában váratlanul bekö-

vetkezett elhunytát. A megboldogult hült tetemei f. hó 8-án délelőtt 10 órakor fognak a ref. egyház szertartása szerint az edelényi ref. temetőben örök nyugalomra helyezettetni. Mi szülők a legjobb fiúnak és mi testvérek a leggyöngédebb testvérnek szelíd emlékezetét életünk utolsó percéig kegyelettel fogjuk megőrizni. Edelény, 1915 január hó 7-én. Nyugodjék esendesen.

— **Levél a harotérről.** Zabolcheu Ujguria. Nagytiszteletű Dr. Ferenczy Gyula református szerkesztő úrnak Debrecen. Kedves Barátom! Alkonyodott, csendes este volt akkor is, mikor dobpergés adta hírül a mozgósítást, akkor is édes mámor, tűz, lelkesültség hevíté szívünket és minden ajkon a magyar himnusz, minden kebelben a bátor elszántság és egyedüli vágy, hogy sok oldalról feltámadt ellenségeinket letiporjuk és a folyton nemzetünk, édes hazánk ellen áskálódó szláv hatalommal egyszersmindenkorra leszámoljunk; most is, folyó hó 14-én, csendes, nyugodt éjszaka volt, hajnali idő, amikor zörgetés, erős zörgetés keltett fel édes álmainkból. Megérkeztek a nagy Vilmos császárnak fiai, megérkeztek vitéz szövetségesünk, a német nemzetnek bátor ulanusai, szállást kérnek, puha, meleg ágyat. Ki tagadná meg tőlük; örömmel és lelkesültséggel, turáni vendégszeretettel fogadtuk. Segítségünkre jöttek, azért, hogy a Kárpátokból, a Kárpátokon túl mieinkkel együtt kiverjék az ellenséget: a gyűlölt oroszot. Kedves barátom! Milyen erős, piros-pozsgás katonák ezek. — nem látszik rajtuk az öt hónapi harc és küzdés, pedig öt hónapon át meleg, puha ágyba soha se aludtak, — nem az a dicsekedő önbizalom, de az a bátor, veszedelemre számító, de attól nem féltő, erő hallatszik minden szavokból: vagy, vagy, vagy győzni, vagy meghalni, mert most a két nemzet létéért foly a rettenetes tusa. Sajnos! hogy nyelvöket nem bírom (feleségem kézmárki német tanulásának most vesszük hasznát), mennyit és mily szépeket tudnek meg e nagy nemzet életéből. Vasnap délután, mert a 14 tiszti és a községünkben levő 250 ulanus küldöttségi tag, többnyire protestáns evangélikusok, istenitiszteletet tartottak, illetve tartottunk; egy közülök orgonázott a többiek elővették zsolttáros könyvüket s mély buzgósággal énekelték — tiszték, legénység — „Erős várunk nekünk az Isten...” három versét. Mindnyájunk szemében a meghatottság könyje, szívünkben a legszentebb érzés! Az ének után én imádkoztam, gondolhatod: magyarul s kértem rájuk és a messze távolban élő szeretteikre, királyunkra s I. Vilmos császárra Istennek áldását és oltalmát. (Hej! kedves Pátrim, de sokért nem adtam volna, ha németül mondhattam volna el az imádságot és a beszédet.) Az ima után, ismét ők énekelték, végül mi, a gyülekezet, a XC-ik zsolttár két versével zártuk be az istenitiszteletet. Ne vedd dicsekedésnek, ha megírom, de nagyon jól esett lelkemnek, hogy templomunkban ez a vallásos vitéz kis sereg, az ulanusoknak két svadronja, lelkök óhaja szerint énekelhettek és imádkozhattak s velök mi is. Örülj Izrael. *Pálur Dögheinsis.*

— **Katona sors.** B. e. Pap Károly helyére a jó beiegrákosiak a mi fiatal barátunkat: Joó Miklóst választották meg. A fiatal Timótheusoknál régen az az elv és gyakorlat járja: előbb katétra, azután Katica. Az új beiegrákosi lelkész megkapta az első és utána nézett a másodiknak. Esküvője is ki volt már tűzve, midőn jött este a parancsolat, violaszin pecsét alatt, hogy be kell vonulni. Joó Miklós bevonult s azóta mint tabori lelkész

vesz részt a háború fáradalmaiban, predikálván az ígét mind alkalmas és mind alkalmatlan időben. Ez a kálvinista papok feladata s ilyen a katonák sorsa. Diadallal koszorúzza, épségben hozza vissza őket a jó Isten minél elébb.

— **Dr. Baltazár Dezső katonai díszkíséréte.** Püspökünk fent volt a hét elején Budapesten, a kápláni kongrua ügyében a konvent elnökétől összehívott bizottsági ülésen. (Az egyetlen ülés, amelyet a gróf vala összehívott s amelyen a vasúti közlekedés miatt maga meg nem jelenhetett.) A tanácskozás után felkereste a debreceni theologus önkénteseket a Tavaszmező-utcában, de azok épen a tisztképző előadásain voltak elfoglalva. Azután elintézte dolgait a miniszteriumban, ahol tudatták vele a nagyhírt arról, hogy kinevezték a debreceni egyetem tanárvizsgáló bizottságát s hogy az egyetem megkapta a sokat sürgetett vizsgajogot. Azután kihajtatott a vonathoz, ahol kellemes meglepetés várt reá. A debreceni theologus önkéntesek állottak ott sorfalat és egész az elutazásig díszkatonai kíséret gyanánt vették körül a püspököt, aki bizalmasan elbeszélgetett velök. Katonai tisztelgés és riadó éljenzés közt szállt fel a püspök kosijába s vett szívélyes búcsút a debreceni theologus önkéntesektől, akinek kivonulása, katonás magatartása valószínű szencziáció erejével hatott az utazó közönségre.

— **A főherceg és a debreceni polgármester.** Salvátor főherceg debreceni látogatása óta már Isten tudja hányadik helyen folytatja nagy körútját, de itt nálunk még mindig emlegetés tárgya. Debrecenben rendkívül jól találta és jólérezte magát s ehhez sokban hozzájárult az a páratlan meleg fogadtatás, melyben a helyi hatóságok s a közönség részesítették. Különösen megnyerte tetszését a polgármester fesztelen modora, ki egyenesen felszólította, hogy telepedjék le Debrecenben. Debrecennek van mindene, mondta féltréfásan a polgármester, de egy főherceg még nagyon felférne itt. A magas vendég nem vette rossz néven a szíves marasztalást és hivatalára való hivatkozással tért ki mosolyogva előle. Jól mulatott a polgármester józsai kozákjain is, akik az első máramarosi betörés alkalmával szétvert oroszoktól elszakadva, egészen Józsaig elbolyongtak és ott a mezei öröktől elfogatva, a község házában helyeztettek őrizet alá. A bíró dobszóval tette közhírré a nagy eseményt s azt is ki doboltatta, hogy a két muszkát 10—10 fillér belépési díj ellenében, amely a hadbavonultak családjainak segélyezésére fog fordíttatni. 200 koronán felül gyűlt be a jótékony célra a belépési díjakból.

— **Nagyhir.** A debreceni egyetem (öröm-öröm) megkapta a vizsgai jogot. A tanárvizsgáló-bizottság tagjai kinevezték, ennek elnöke Láng Sándor a classica philologia egyik tanára lett; az ő kinevezési okmányába vannak befoglalva a bizottság tagjai. Ez a fontos írás így hangzik: A vall. és közokt. m. kir. miniszternek 1915 január hó 11-én 169,536—1914. sz. a. kelt s a dr. Láng Nándor tud. egyet. nyilv. rendes tanár kinevezési okmányának másolata.

Az 1883-dik évi XXX. törvény cikk 60-dik §-ában megadott felhatalmazás alapján s az 1888-dik 50,098. számú miniszteri rendelettel kibocsátott középiskolai tanárvizsgáló szabályzat 4. §-a értelmében Debrecenben középiskolai tanárvizsgáló bizottságot szervezek, melynek elnökévé és a classica philologia egyik vizsgálójává az 1914—1915. tanévvel kezdődő öt tanév tartamára Nagyságodat neveztem ki.

Nagyságod, mint a bizottság elnöke elnököl a bizottság értekezletein, s a vizsgálatokon, s a bizottságnak mindennemű tanácskozásain; vezeti a bizottság adminisztratív ügyeit, s felügyelete alatt van a bizottság irattára. Minden tanév végén a bizottság lefolyt évi működéséről beszámoló jelentést terjeszt a közoktatásügyi miniszterium elé.

Erről Nagyságodat örvendetes tudomásul értesítem megjegyezvén, hogy elnöki tiszteletdíjának megállapítása és engedélyezése iránt csak a vizsgáló-bizottság tényleges megalakulása után, Nagyságodnak erről szóló jelentése alapján fogok intézkedni.

Értesítem továbbá, hogy dr. Darkó Jenő debreceni egyetemi nyilvános rendes tanárt a classica-philológiából, dr. R. Kiss István debreceni egyetemi nyilvános rendes tanárt a magyar történelemből és művelődés történelemből,

dr. Papp Károly debreceni egyetemi nyilvános rendes tanárt a magyar irodalomból,

Pápay József debreceni egyetemi nyilvános rendes tanárt a magyar és a finn-ugor nyelvészetből,

dr. Pokoly József debreceni egyetemi nyilvános rendes tanárt az egyetemes történelemből,

dr. Huss Richárd debreceni egyetemi nyilvános rendkívüli tanárt a német nyelvészet és irodalomból,

dr. Milleker Rezső debreceni egyetemi nyilvános rendkívüli tanárt a földrajzból,

dr. Tankó Béla debreceni egyetemi nyilvános rendkívüli tanárt a philosophiából és paedagógiából ezen bizottsághoz az 1914—1915. tanévvel kezdődő (5) öt év tartamára vizsgáló-biztosokul kinevezem, s a kinevezésről szóló okiratokat kézbesítés végett idezárom.

Egyidejűleg Nagyságodat tudomás és mihez tartás végett még a következőkről értesítem:

1. A vizsgáló-bizottság hivatalos és teljes címe: „Debreceni magyar királyi középiskolai tanárvizsgáló-bizottság“, pecsétje a magyar állam címere, a bizottság teljes címét feltünteteté körirattal.

2. A debreceni magyar királyi középiskolai tanárvizsgáló-bizottság, további intézkedésig a következő (7) hét tárgycsoportból fog tanári vizsgálatot tarthatni és képesítő oklevelet kiállíthatni:

- a) classica-philológiából,
- b) magyar és latin nyelvészetből és irodalomból,
- c) magyar és német nyelvészetből és irodalomból,
- d) német és latin nyelvészetből és irodalomból,
- e) történelemből és magyar nyelvészetből és irodalomból,
- f) történelemből és latin nyelvészet és irodalomból,
- g) történelemből és földrajzból.

3. A megszűnt debreceni bölcsészeti akadémiának, ugyszintén a debreceni tudományegyetem, bölcsészeti, nyelv- és történettudományi karának azon hallgatói, akik a budapesti középiskolai tanárvizsgáló-bizottság előtt az alapvizsgát már sikerrel kiállították, a szak és paedagó-

giai vizsgálatra elhatározásukhoz képest akár a debreceni, akár a budapesti vizsgáló-bizottság előtt szabadon jelentkezhetnek; azok a jelöltek azonban, akik az alapes szakvizsgát a budapesti vizsgáló-bizottság előtt tették le, paedagógiai vizsgára is a budapesti vizsgáló-bizottság előtt tartoznak megjelenni.

Ezek előre boc-átás után midőn Nagyságodat felhívom, hogy a vizsgáló-bizottság megalakítása iránt mielőbb intézkedjék, s a bizottság alelnöki tisztségének betöltése iránt hozzám tegyen javaslatot, egyúttal tudomásul vétel végett értesítem, hogy a budapesti középiskolai tanárvizsgáló-bizottság a legszívesebben ajánlott arra, hogy Nagyságodnak a szervezés alkalmával felvilágosítással és segítséssel szolgáljon.

Ezen rendeletemet hiteles másolatban az összes tudományegyetemekkel és középiskolai tanárvizsgáló-bizottságokkal egyidejűleg közöltem.

Jankovics Béla,
vall. és közokt. miniszter.

A hivatalos másolat hitelül:

Ebergényi Endre,
igazgató.

— **Hadbavonult betegápoló lelkészek.** 1. Nyiregyházi megfigyelő állomás katonai parancsnokságánál: Adorján István, Szondy István, Kiss Gyula. 2. Trencsényi megfigyelő állomás katonai parancsnokságánál: Tiba András, Tóth János (hajdúszoboszlói), Czeglédy Emmánuel. 3. Besztercebányai megfigyelő állomás katonai parancsnokságánál: Kirner A. Bertalan, Kriston Elek, Fábian Sándor. 4. Losonci megfigyelő állomás katonai parancsnokságánál: Tóth János Gyula, Garaczi Imre, Nemes Imre. 5. Nyitrai megfigyelő állomás katonai parancsnokságánál: Mohácsy József, Tantó János, Jakó István. 6. Debreceni megfigyelő állomás katonai parancsnokságánál: Futó András, Csiky István, Nagy Géza, Hegedüs Ferenc. 7. Miskolci megfigyelő állomás katonai parancsnokságánál: Hörömpö Dezső, Doktor Dezső, Csabay István, Enyedy Andor. 8. Nagybereznai sebesültszállító osztag: Borbély Sándor, Szabó Gyula, Nagy Pál. 9. Máramarosszigeti sebesültszállító osztag: Szeles Sándor, Tóth Ferenc, Kocsis Kálmán. 10. Rumai sebesültszállító osztag: Juhász András, Jakucs Sándor, Sajtos Imre. 11. Mitrovicai sebesültszállító osztag: Bányai Lajos, Szabó Kálmán, Szeles Pál.

— **A vidék.** A magyarság jövője a városokban dől el, de a magyarság erejét mégis a vidék, a falvak képezik. Ott nő és fejlődik a magyarság fája, ott él a derék jó magyar nép, melynek fiai a messze határokra vitélül küzdenek, hozzátartozóik pedig ruhával, élelmiszerekkel enyhítik a háború nyomorát. Ők látták el a különböző tartalék-kórházat is ruhaneműekkel. Tenger sok pénz és ágyhuzat vándorolt így a vidékről a városokba és tömérdek élelmiszer. Valóságos versengés támadt a jó magyar hajduvárosok és falvak között és egyik se akart a jótevésben, az emberbaráti segítségben s a nemes áldozattételekben a másiktól elmaradni. Nem is maradt el egyik se, amit azonban a két Józsa és Földes teljesített, az mégis különösebben is kiemelést érdemel. A józsaiak egyéb kívánatos dolgok mellett csak egy alkalommal 4 véka szép csígatésztát hoztak be, a földesiek meg baromfiak, pulykák sokaságával kedveskedtek a sebesültek s a kórházak részére. A debreceni

sebesültek, akik között koszt tekintetében legigénytelenebbek mégis a németek, nem is igen panaszkodhatnak. Még a kórházakban alkalmazott egészségügyi katonák is úgy meghíztak és olyan kövérek, mint akár a debreceni civis. A debreceni ellátásnak mindenütt jó híre van s ezért az elismerés a buzgó hölgyek mellett, akik a konyhákra szorgalmasan felvigyáztak, a dícséret a jó magyar népet, a vidéket is illeti.

— **Levél a harcmezőről** Egy debreceni középiskolai tanár, aki a mozgósítás óta mint tartalékos tüzérhadnagy szolgálja hazáját s királyát, írta egyik barátjának a következő érdekes levelet:

— Három és fél hete vagyok virradattól az est beálltaig ugyanabban az árokban ágyúm mellett hat katonával. Magas hegyen vagyunk, egy nagy fenyvesben. A hegy tövében már az oroszok rajvonalai kezdődnek. Egész nap apró dongók zümmögnek el fejük fölött, ezek orosz gyalogsági golyók. Ha lönünk kell, előbújunk barlangunkból s akkor a kis golyók fülünk mellett dörgicsélnek. — De vannak erre szép számmal magas ívben repülő éneklő darvaink is. Már messziről hallani búgásukat. Ezek orosz ágyúgolyók. Német bajtársaim schwarze Tantek-nak nevezik őket. Eddig megvolt az a jó tulajdonságuk, hogy nem fejükre szállottak, hanem közvetlen mellettünk fészkeltek be magukat, 1 méter mély és 80 cm. széles fészket ásva ki maguknak. Mi csak arra várunk, hogy egy csapat — néha 16 is érkezik egyszerre — kiénekelje magát s robajjal leszálljon fészkebe, ekkor előugrunk és tüzelünk a következő zengő csapat megérkezéséig. A szürkület beálltával a nagy csatatéren néhány száz ágyúgolyó robbanásának lángját lehet látni. — A fénylő pontok aztán lassanként kialszanak, a dübörgés elhalgat, a tüzérség befejezi munkáját. De ugyanakkor nagyobb erővel indul meg a gyalogsági harc, a kis dongók zöngicséléséből fékevesztett pattogás lesz. — De ez nem nyugtalanít minket. Előbújunk rejtekhelyeinkről és boldogan sietünk „haza”.

Az ágyúk mögött pár száz lépésre, a hegyoldalban építettünk magunknak otthont: egy földalatti lakást. A falakat fenyőgalyakkal béleltük ki, a gyengébbekből nyughelyet készítettünk. Az odú közepén van termésköböl építve a tűzhely. E köré telepszünk le esténként, mikor künn elhallgatott a tüzérharc, itt melegítjük meg a hegytetőn süvítő szélben megmeredt tagjainkat. De a tűz körül melegedő arcok lassankint egészen kicsérlednek. A nyolc tisztből, akikkel ütegemmel Pestről elindultam, már csak ketten vagyunk. És ha valaki egyszer kimaradt az esti melegedésből, arról többé nem sok szó esik; kint hideg szél süvít, miért dermesszen itt bent is a hideg? A közelmúltat egyáltalán nem merjük bolygatni, a közelmúltat egyáltalán nem merünk sokat emlékezni, mert aztán nem tudunk aludni. És mégis vannak sokszor szótlán esteink, ott ülünk a tűz mellett s a közelmúlt egyik véletlen eszünkbe jutott eseményének emléke elnémitja ajkunkat. Nekem is vannak emlékeim, melyek tudatossá válva, levernek lábamról. Egyszer egy szorongatott bácskai gyalogezred védelmére előre parancsoltak két ágyúmmal az első rajvonalba. Nagy hasznára voltunk az ezrednek, de egy orosz ágyúgolyó rémes robbanása után az egyik ágyúm mellől csak másodmagammal tudtam előbújni. — öten ott maradtak... Azt a csattanást egyre hallom. Egyszer lövedékeink helyes robbanásának megfigyelése végett az első rajvonálhoz küldtek. Mély árokban kuszva értem el

odaig s a legelső sorig jutottam el. Két hete feküdtek ott katonáink, 200 lépésre az oroszok hasonló árkától. A lövöldözéstől kimerülve, egymás mellett guggoltak és imádságos könyvecskékből imádkoztak... Azokat a földszinű, imádságot mormogó arcokat sohasem felejttem el. Hogy ilyen és ehhez hasonló képek az esti tűzhelynél el ne fogjanak, fel szoktuk egymásnak olvasni a véletlenül idevetődött újságokat vagy elmeséljük egymásnak — Isten tudja hányadszor — a közelmúlt néhány derűs epizódját. Múltkor meghatva láttam, mint vezet egy sebesült baka karonfogva egy sebesült oroszot. A szabad kezükben egy-egy hűskonzerv-dobozt villogtattak, méregették őket s igen hevesen vitatkoztak — természetesen csak taglejtésekkel, — hogy melyik katona kap nagyobb konzervet. Azon a helyen, ahol a mi és az ellenség lövészárka 200, sőt 100 lépésre közeledik egymáshoz, bakáink és az oroszok közös burgonya-földből ássák ki a burgonyát és kedélyesen meg is dobálják egymást.

Ha kikerülünk a lövészárokból, nem látjuk többé az egyes oroszban hazánk ellenségét, hanem a velünk hasonló sorsu embert, aki iránt részvétet érzünk, ilyenkor katonából a XX. század kulturfiává alakulunk at, a csupán kötelességérzete által vezérelt katonából részvétet érző, nemes érzelmektől áthatott ember lesz. De csak addig a pillanatig, míg újabb kommandó nem hangzik. Akkor ismét vége minden gyöngédségnek, a XX. század fia valahogy kikapcsolódik belőlünk s a kötelesség érzetén kívül minden emberiség elhallgat bennünk. Most bújnak éppen vissza hozzám tüzeim. A Lysa Gora hideg levegője pirosra csípte arcukat; öröm csillog szemükben, mikor jelentik, hogy 15 perc alatt 60 lövést adtak le az egyik ágyúmmal (a levélírás miatt én bent maradtam). Mennyi oroszot tettünk tönkre 60 srappellel! De nem ennek örülnek, hanem kötelességük ügyes teljesítésének. Most a katona beszélt bennük. Hogy ilyen percekben hova lesz belőlük a XX. század kulturfia, még nem sikerült megfejtenem.

Az esti együttlétet néha rendkívüli események zavarják meg. Három napig építettük kunyhókat és az első éjjel leégtünk. — Hogy irjam le kétségbeesésünket? Mindent újból kellett kezdeni! Forrás három órányira van ide. A víz tegnap a rendesnél később érkezett. Már mind együtt voltunk, szomjasak voltunk, de a készitendő tea miatt lemondunk a vizivásról. Ügyyel-bajjal megfőztük a teát s hogy kihüljön, egy csuporba raktuk. A csupor odaütődött a tűzhely sarkához, eltört, a tea kiömlött, elborította nyughelyeinket és szomjas ajakkal bámultunk bele kétségbeesésünkben tea és víz nélkül a tűzbe.

Ilyen kisebb, de a mi szemünkben igen fontos események teszik némileg változatossá hadi életünket. Nagyjából minden változatlan. Még a legnagyobb győzelem sem hoz változást mindennapi életünkben. A kötelességteljesítés módja ugyanaz marad. Közvetlen hatását rendszeren ilyen parancs alakjában érezzük: „A Batterie N. ma éjjel a 670 m. magas hegyről 12 km.-t megy előre a 690 m. es hegyre.” A jó hír megacélozza kitartásunkat, de mindennapi életünkben semmi változást sem idéz elő.

Levelemet a Lysa Gora hegyen írtam. — Mielőtt azonban befejezhettem volna, leparancsoltak a hegyről. Lent két heti folytonos harc s utána egy hosszú út várt reánk. Most itt vagyunk, mélyen bent Oroszországban.

távol vasúttól és műüttől. Pusztá, sík, terméketlen vidék, alig egy-két fa; hó és hideg szél. Az emberek állatiasan pislognak maguk elé. Sehol nevető arcot még nem láttam. Siralomvölgy az egész. (F. U.)

— **A tiszántúli egyházkerület.** Statisztikai adatok az 1914. évről. Alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegyében. Meghaltak: Nagy Dániel vámospécsi, Mikó Imre hajdunánási lelkészek. Új lelkész: Bartha Dezső Vámospécsi. — Beregi egyházmegyében. Meghaltak: Sütő Kálmán esperes-lelkész. Pap Károly beregrákosi lelkész. Rendes lelkészekké lettek: Szeles Sándor Beregdarócon, Joó Miklós Beregrákoson, Palágyi István Beregsurányban. — Bihari egyházmegyében. Nyugalomba mentek: Leelössy István kismarjai, Bugyi Sándor biharpüspöki, Szemess László biharszentjánosi lelkészek. Rendes lelkészekké lettek: Bodnár Gábor Nagyszántón, Szentimrey Dániel Hegyközújlakon, Molnár Zoltán Kismarján, Juhász Sámuel Furtán. — Debreceni egyházmegyében. Meghalt: Böör János felső-alsójózsai lelkész. Rendes lelkésszé lett: Varga Csongor Monostorpályiban. — Érmelléki egyházmegyében. Meghalt: Fazekas Imre érkeserői lelkész, Végh Lajos biharfélegyházai lelkész. Nyugalomba mentek: Szathmáry Sándor érmihályfalvai, Simon Elek csokalyi lelkész. Rendes lelkésszé lettek: Simon Imre Csokalyon, S. Nagy József Érkeserűben. — Felsőszabolcsi egyházmegyében. Meghalt: Porzsolt Károly tiszabezdédi lelkész. Rendes lelkészekké lettek: Ludman Lajos Révaranyoson, Nagy László Mezőladányon. — Hevesnagykunsági egyházmegyében. Meghaltak: Szabó Imre tiszaszöllösi, Konecz Sándor tiszaszalóki lelkészek. Rendes lelkésszé lett: Bucsei László Bucsatelen, G. Szabó Gábor Tiszaszöllösön, Baja Mihály Türkevén. — Középszabolcsi egyházmegyében. Nyugalomba ment: id. Baráth Imre Gáva, Kálmán Dezső Nyirpazony. Rendes lelkésszé lett: ifj. Baráth Imre Gáván. — Máramaros-ugocsei egyházmegyében. Nyugalomba ment: Nyíri István csepei lelkész. Rendes lelkésszé lett: Pálúr István Csepén. — Nagybányai egyházmegyében. Meghalt: Melegh Albert köszegremetei lelkész. Rendes lelkésszé lett Vincze Sándor Köszegremetén. — Nagykárolyi egyházmegyében. Meghalt: Tuzacs Albert mérki lelkész, Uray József csomaközi lelkész. Rendes lelkésszé lett: Ignéczy Sándor Mérken. — Nagyszalontai egyházmegyében. Meghalt: Kocsa Károly pankotai lelkész. Nyugalomba mentek: Széll Kálmán nagyszalontai, Bán József nagyzeréndi lelkészek. Rendes lelkésszé lett: Debreczeni István Nagyszalontán. — Szatmári egyházmegyében. Meghaltak: Tóth Benedek csengerújfalui, Thury Zsigmond kisari lelkészek. Rendes lelkésszé lettek: Bakó Péter Tizacsacsén, Balog Andor Csengerújfaluban, Boros Jenő Szatmáron, Fekete Lajos Szamosangyaloson, Paál Gyula Nemesborzován. — A békési egyházmegyéből hiányzanak az adatok.

— **Meghívó.** A Svábhegyi Református Leánykör január 24-dikén, vasárnap, délután fél 5 órakor a Svábhegyi Nagyszállóban szeretetvendégséget rendez, melyre úgy Önnek, mint kedves családjának kéri becses megjelenését. Műsor: 1. XXXV. zsoltár. Ima. — 2. Megnyitó beszédet mond Varga Antal lelkész. — 3. Teafel-szolgálat. — 4. a) Grieg: Áses Tod. b) Losonczi: Angyali ének. Előadják: hegedűn Losonczi Lajos hitoktató lelkész, cellon Losonczi Gyula hitoktató lelkész, zongorán Losonczi Lajosné, harmoniumon Losonczi Gyuláné. — 5. Várady Antal: Satanas. Szavaltat. Előadja: Tihanyi

Kiss Sándor debreceni honvéd theológus. — 6. Isten a magas égben. Óh kereslek... Karének. Előadja a debreceni honvéd theológusok kara. — 7. Az orosz viszonyokról s Szibériáról vetített képes előadást tart barátosi Balogh Benédék keletázsiai utazó. — 8. Wieniavsky: Legenda. Előadják hegedűn Losonczy Lajos, zongorán Losonczy Lajosné. — 9. Lugosi: Hiszek egy... Szavaltat. Előadja: Fülöp Ferenc debreceni honvéd theológus. — 10. Szeretlek Isten véghetetlen. Mennyben lakó én Istenem. Solo-ének. Előadja Varga Ferenc debreceni honvéd theológus. b) A XLVI-ik zsoltár. Előadja a debreceni honvéd theológusok kara. — 11. Bibliamagyarázatot tart Kiss Ferenc, a debreceni m. kir. tud. egyetem rektora. — 12. Ima. Hymnus. — N. B. A szeretetvendégségre a belépő-jegy személyenként 1 kor., családonként (3 lelket értve egy család alatt) 2 kor. 40 fill. A szeretetvendégségből származó jövedelem a katonaság felruházására fog fordíttatni. Felülfizetéseket evéghői igen hálás szívvel veszünk. Az előre megváltott jegyek a fogaskerekű vasút féljeggyel való használatára szóló jogosítványok egyszersmind. A fogaskerekű vasút fel 4 óraker, le 1/28 óraker jön. Jegyek kaphatók a Kálvin-téri lelkészi hivatalban (Kálvin-tér 8.), a B. R. I. E. helyiségében (Ferenc-körút 12., I. 6.), a Lorántfy-pensióban (IX., Csillag-u. 4.) s a fogaskerekű-vasút pénztáránál.

— **Halálozás.** Alulírottak Isten bölcs intézkedésében megnyugvó hittel, szomorodott szívvel jelentik úgy a maguk, valamint a nagyszámú rokonságuk nevében, hogy a hű hitves, szerető apa, nagypapa, testvér és rokon Laborfalvi Benke István a sepsiszentgyörgyi ref. főgimn. ny. tanára, a rákosszentmihályi ref. missziói egyház volt lelkésze, folyó hó 17-én, rövid szenvedés után, életének 66-ik, boldog házasságának 40-ik évében csendesen elhunyt. A megboldogult hült tetemei f. hó 19-én, kedden délután 3 óraker fognak a rákosszentmihályi temetőben örök nyugalomra helyeztetni, az ezt megelőző gyászszertartás Mária-utca 56. sz. gyászházban lesz. özv. L. Benke Istvánné sz. Fogarassy Teréz neje. István. Andor. Ilona, Julia gyermekei. „Én vagyok a feltámadás és az élet, aki én bennem hiszen, ha meghal is él.“ (Ján. XI. r. 25. v.)

— **Az okányi községi iskola tantestületének jótékonyági munkája.** Okány község lakossága a maga nemes áldozatkészségével 450 korona értékű karácsonyi ajándékot küldött katonáinknak s a községhez minden tekintetben méltó tantestület megérezte, hogy ha a lakosság a hadbavonultakról megemlékezett: neki nem szabad megfélekedezni azok itthon maradt gyermekeiről, még kevésbé a hősi halált haltak árváiról. Ezen célból maga elé azt a nemes célt tűzte, hogy az árván maradtakat felruházza, a szegényebbeket egy-egy ruhadarabbal, a jobb módúakat ajándéktárgyakkal és valamennyit cukorral megajándékozza. Hogy azonban ezt elérhesse, az anyagiakat kellett összehozni s e cél elérésére a község lakosságából felkért, valamint az iskolából válogatott növendékekkel, alkalmi kis színművekkel, 1914. évi december hó 20-án, továbbá karácsony első, majd közkívánatra második napján az első napi előadást megismételve, műkedvelő előadást rendezett. Ennek a három előadásnak eredményeként közölhetjük, hogy a tantestület kitűzött célját a legnagyobb mértékben elérte, mert a község lakossága mind a három előadásra zsúfolásig megtöltötte a községháza nagytermét, tehát az anyagiak föltétlen biztosítva lettek, de nem maradt el

az erkölcsi jutalom sem, mert a közönség zajos tapsokkal jutalmazta a darabban szereplő egyének ügyes játékát és könnyeivel fejezte ki köszönetét a tantestületnek, mikor az a mindenható Isten gondviseléséhez felemelő színmű keretében 3 kis árva gyermeket, — kiknek atyjok a harctéren hősi halált halt. — teljesen felruházott, ezenkívül 35 leánynak egy-egy ruhának valót, 25 fiúnak kalapot, 48 gyermeknek pedig különböző játékszert adományozott, vagyis 111 gyermeknek a fentiekkel s mindannyinak cukorral, mézzel és narancssal ünnepet szerzett akkor, mikor a hadbavonult családfő nem teheté azt. A műkedvelő előadás rendezésének gondolata Somogyi József igazgató-tanító úr. — a kivitel pedig az egész tantestület és a mellette buzgólkodó kis gárda érdeme. A karácsonyi ünnepek alkalmával előadott darabot „Karácsony-est“ címen a háborús események és a kitűzött jótékonyág céljának szemelött tartásával Elek Sándor okányi református lelkész úr, községi iskolaszéki elnök írta, mely előtt Forrás József jegyző úr az első napon saját szerzeményű verses költeményét, második napon pedig a „Koldús“ c. művet Ábrányitól szavaltta el, nagy hatással. A szindarab főszereplői Somogyi Erzsike úriéány, Cservenyák Erzsike tanítónő, Benkő György tanító úr az első darabban. — Somogyi Erzsike úriéány, Haragos Emma k.-a. és Kovácsik István tanító úr, a második darabban voltak, kik minden dícséretet megérdemlően buzgólkodtak a siker érdekében. Örömmel adunk hírt a most, községünkbe megválasztott Patkó Olivér tanító úr kedves nejeinek bemutatkozásáról, ki a „Gondviselés“ c. költeményt Csengerytől szavaltta, mellyel egycsapásra meghódította a közönséget, mely azon nézetének adott kifejezést, hogy Patkó tanító úr megválasztása kettős nyereség községünknek. A karácsonyi két előadást Forrás József jegyző úr ügyes élőképei zárták be, honnan aztán mindenki csak a megelégedés és a dícséret kifejezésével távozott.

— **Előfizetési felhívás.** Előfizetést hirdetünk a XXXV-dik évfolyamába lépő Debreceni Protestáns Lapra. A nehéz időkben a régi zászlót emeljük fel újra és az alá hívogatjuk szeretettel lelkészeinket, tanárainkat, tanítóinkat, világi nagyjainkat, híveinket, egyházainkat. Ha valaha, most van szükség összetartásra, bátortásra s a kitarító védelemre. Ha valaha, most van szükség arra a szolgálatra, melyet eddig a D. P. L. is végzett. Az összetartás, a bátortás, a védelem munkáját kívánjuk végezni a régi hívekkel, az újabb munkatársakkal, a bizonytalanságban terhes újesztendőben is. Ebben a szolgálatban lett nagy jelentőségűvé a Debreceni Protestáns Lap, elődeink kezében, e szolgálatot kívánjuk még fokozottabb erővel teljesíteni mi is a jövőendőben. Ez a jövőendő fényes, büszke, boldog lesz a magyar államra és az lesz reánk nézve, magyar protestánsokra is, ha most félre nem állunk és egész erővel a küzdelembe vetjük magunkat. Ne hagyjuk hát el egymást, lelkészeinket, egyházunkat, híveinket, akik a végvidéken most sok szorongattatást szenvednek s ne hagyjuk főleg a népet s a hazát, mely most segedműnkre van utalva. Bizzunk, higgyünk, küzdjünk és híven kitarítsunk. Szeretettel hívogatunk mindeneket erre a közös

szent küzdelemre, szeretettel a Debreceni Protestáns Lap zászlaja alá is. Kérjük egyházainkat, lelkészeinket, ne hagyják el a lapot, mely sohase hagyta el ügyöket. Küldjék be nemesak az előfizetési pénzeket, de a hátralékos hirdetési díjakat és az új iskolai tanítói hirdetéseket is. (A rendtartás szerint ezek az egyházi lapban is közzé teendők.) Szerkesztőség.

Feleős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Pályázat.

Az összes liturgialis teendők végzésére, az administratio teendőiben való segédkezésre magam mellé segédlelkézt keresek, kinek javadalmul közvetlen a templom mellett külön álló épületben lakást, fűtést, világítást, takarítást és ellátás helyett is esetleg teljesen készpénz fizetést adok. Tanítás és irodai munkával mellékjövedelem is szerezhető. Egyházam 2000 lelket számlál. A községben (14.000 lélek) posta, távirda, telefon, aszfaltjárda van. Az állás lehetőleg február hó 8-án foglalandó el. Szíves ajánlatokat január hó 25-ig kérek beküldeni. Szalacs (Bihar m.) 1915 január 10.

Nagy Imre,
reform. lelkész.

A Nagytiszteletű lelkész urak és a n. é. uri közönség b. figyelmét felhívom 20 éves törv. bejegyzett ..

FÉRFI SZABÓ

cégemre (üzletemre), melyben a leg-elegánsabb angol és magyar divatu uri ruhákat, papi palástokat és fővegeket, sikkos vasuti és katonai egyenruhákat készítek.

Tartalékos tiszttek, tisztjelöltek és egyéves önkéntesek teljesen előírás szerint lesznek felszerelve.

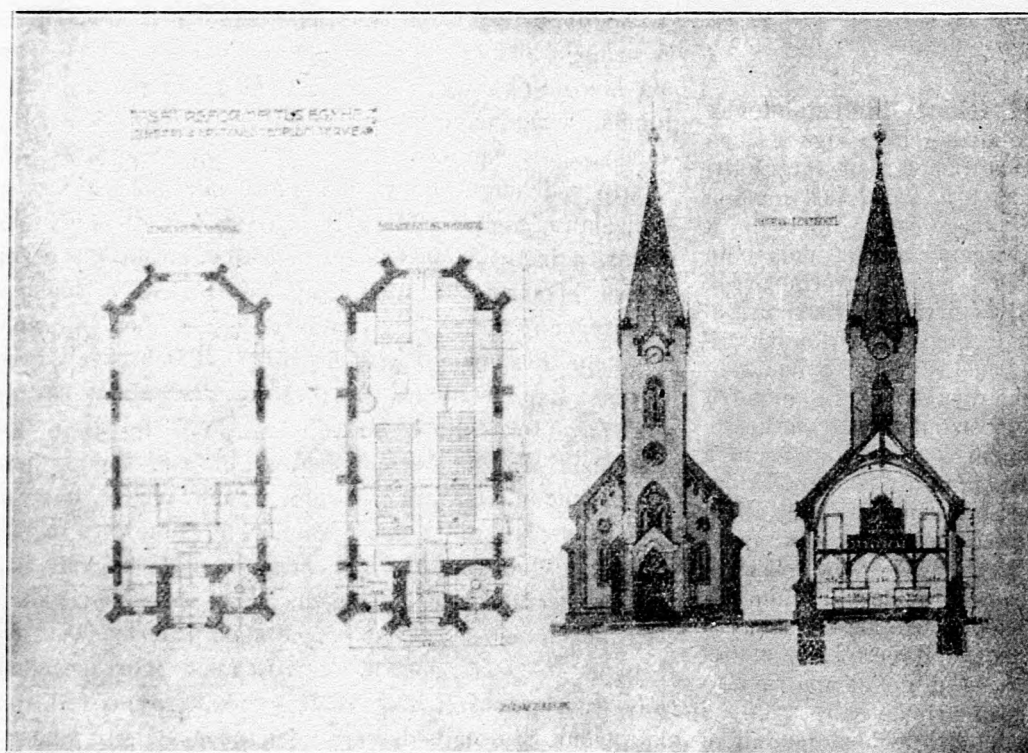
↔ Teljes tisztelettel ↔

Prelovszky András

papi, egyenruha és uri szabó

Debrecen, Kossuth-u. 4.

HOLLÓS és QUITTNER

építészek és építő-
mesterek

Budapest

VIII., Mária-u. 11. sz.

Telefon: József 34—10.

Elvállalnak mindennemű, az építési szakba vágó munkálatokat, költségvetések készítését, építkezések keresztülvitelét, valamint régi épületek átalakítását stb. stb.

Nagy gyakorlattal bíró speciálisták templomok és iskolák tervezésében és építésében.

Szegény egyház gyülekezeteknek iskolák és templomok, valamint lelkész- és tanítói lakások terveit díjtalanul elkészítik. Adnak szakvéleményt és becsléseket végeznek. — Kívánatra személyesen is megjelennek, valamint szívesen szolgálnak szakbavágó felvilágosítással.

Építettő egyházak figyelmébe! Löfkovits Arthur

— orás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Templomok és iskolák festését, templomi és iskolai berendezések mázolását mérsékelt áron elvállalja

Egyházi készletek, keresztlő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

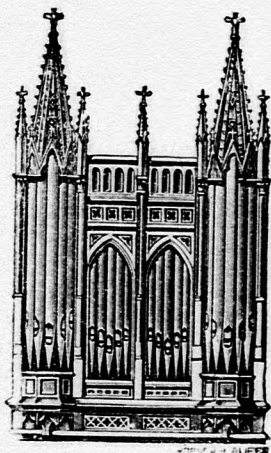
A református egyházak szállítója.

Schuller Sámuel

templom- és szobafestő vállalkozó

Debrecen, Simonffy-utca 25.

Telefonszám 806.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

A pécsi
országos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1907-ben.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

P é c s.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják kitűnő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elektromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. — Raktáron kitűnő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban

Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással berendezve.

**ORSZÁGH S.
és Fia**

cs. és kir. udvari
szállító

**RÁKOSPALOTA.
Budapest mellett**

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy diszoklevéllel” (első díj) és „Ferenc József lovagrenddel”, az 1904. évi veszprémi kiállításon „arany éremmel” (első díj), az 1906. évi kassai kiállításon „diszoklevéllel” (első díj) kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitűnő hangu és szerkezetű, főleg a legújabb légnymatu (pneumatikai) orgonákat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerü kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgonáink készletben vannak. Eddig 700-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitűnő hangu harmoniumok minden nagyságban. Harmoniumok tetszésszerinti rajz és változat összeállítással rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra
díjmentesen küldetik.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legneővesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelt könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precizen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

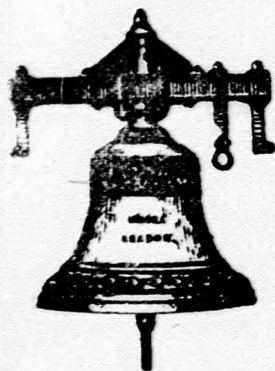
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődeje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% suly és ármegtakarítás éretik el. Kitérő jó hang és tartóságaért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódithato vas harang főszerelések, melyekkel egy ember több harangot huzhat és tűzmentes vas-álványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kitását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett uj harangokkal való főszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

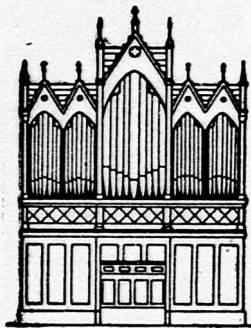
1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

Rieger Ottó

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

Budapest, X. Szigligeti-u. 29.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus) tartós nemes hangu orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT“

amely mű ezidő szerint Hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatu villanyerőre berendezve. Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít.

Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

Rieger orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer ugy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert ugy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvénynél csuznál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szávizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrőt !!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 filléért. 6 dobozt 3 K. 65 filléért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdheti árakban szerezhetők be.